

Tjek DK

Uge 4

Til kursist
Kultur & omgangsformer

**Hvilke rettigheder
har man som barn,
ung, voksen og
gammel i Danmark?**

**Uge 4
Kultur & omgangsformer
Mandag**

Tjek på livet fra barn til gammel i Danmark

Dansk kultur er præget af, at vi lever i et velfærdssamfund, hvor alle:

- har lige rettigheder hele livet - fra barndom til alderdom og for piger, drenge, kvinder og mænd
- er sikret hjælp til og mulighed for at klare sig
- betaler en del af deres indkomst til fællesskabet (skat). Skattepengene går til at opretholde velfærd som skoler, universiteter, lægehjælp, børnepasning, hospitaler og penge til dem, der ikke kan få lønnet arbejde (se fakta om skat, uge 1, dag 2)

Baby

Når det lille barn kommer til verden, får familien tilbud om vaccinationer og lægetilsyn af det lille barn. Familien tilbydes ligeledes flere vaccinationer og lægetilsyn, når barnet bliver større. Familien får også tilbud om vejledning fra en sundhedsplejerske. Det sker for at sikre barnets og forældrenes trivsel.

Fra baby til skolealder

I dagplejen, vuggestuen og børnehaven lærer barnet social omgang med andre børn og voksne. Her får børnene mulighed for at udvikle deres sprog og forberede sig på skoletiden.

Fra barnets 6. år

I Danmark er der 10 års undervisningspligt på grundskoleniveau. De fleste børn går i folkeskolen. Folkeskolen er gratis. Her lærer børnene at regne, læse og skrive. De lærer fremmedsprog, og de får færdigheder, så de kan uddanne sig videre efter folkeskolen. De lærer også om dansk og andre landes kultur og historie, om religion og om natur. Folkeskolen skal opdrage børnene til at tage ligeværdigt del i det danske samfund, og i folkeskolen lærer børnene derfor også at tage stilling og handle. Det forventes, at forældrene samarbejder med lærerne om barnets skolegang, fx ved at deltage i forældremøder og skole-hjem-samtaler.

Efter grundskolen

Unge mennesker, der har færdiggjort 10 års folkeskole/grundskole (det vil sige opfyldt de 10 års undervisningspligt), har derefter mulighed for at modtage gratis uddannelse (de fleste danske uddannelser er gratis, men der er også uddannelser, man selv skal betale for).

Se også Supplerende faktaark om uddannelse.

Myndig

Når man er fyldt 18 år, er man myndig. Det betyder, at man kan indgå bindende aftaler, selv disponere over egen økonomi og stemme til valg. Når en person er fyldt 18 år, kan forældrene ikke længere bestemme over vedkommende.

Arbejdsliv

Du har mulighed for at videre- eller efteruddanne dig. I Danmark er der sikret ret til barsel til både mænd og kvinder. Offentlige tilsyn sikrer, at dit arbejdsmiljø er i orden, og at du fx ikke kommer til skade på dit arbejde, og at du ikke mistrives. Du har ret til at blive medlem af en fagforening, der kender dit fag og forhandler for dig og hjælper dig, hvis du kommer i problemer i forhold til arbejdet.

Arbejdsløb

Hvis du ikke selv kan finde lønnet arbejde, får du hjælp af det offentlige (offentlig forsørgelse). Når du modtager offentlig forsørgelse, følger der forpligtelser med. Der stilles fx krav om, at du er aktivt jobsøgende og deltager i de kurser og den praktik, som du bliver tilbudt (krav om aktivering).

Pensionist

Afhængig af hvornår man er født, kan man gå på pension i Danmark, når man er mellem 65 og 68. Hvis man ikke kan klare sig selv, har man ret til hjemmehjælp. Hvis man ikke kan klare sig i eget hjem, selvom man får hjemmehjælp, har man ret til at komme på plejehjem.

DIT LIV SOM INDIVID

I Danmark har du en høj grad af frihed og ret til at leve, som du vil.

Du er frit stillet med hensyn til:

- **Seksualitet.** Du kan leve helt åbent som både hetero-, homo-, bi- eller transseksuel.
- **Valg af profession.** Du vælger selv job og uddannelse. Dog er der særlige optagelseskrav på de fleste uddannelsesinstitutioner, som du skal leve op til for at blive optaget, og udbuddet af ledige job er også begrænset inden for de fleste fag. Og hvis du modtager offentlig forsørgelse, er du nødt til at sige ja til et job, som ikke nødvendigvis er dit ønskejob.
- **Valg af partner/ægtefælle.** Du bestemmer selv, hvem du vil gifte dig med.
- **Religion.** Vi har religionsfrihed i Danmark.
- **Ytringer.** Du har ytringsfrihed og dermed ret til at udtrykke dig frit i skrift og tale. Dog kan visse ytringer, som krænker andre, være strafbare.

Fra barn til gammel i Danmark

**Hvilke familieformer
har man i Danmark?**

**Uge 4
Kultur & omgangsformer
Tirsdag**

Tjek på familier i Danmark

DER ER MANGE MÅDER AT VÆRE FAMILIE I DANMARK

Kernefamilien

Far, mor og barn eller børn. Det er den mest udbredte familief orm i Danmark. Det er i Danmark helt normalt, at en mand og kvinde bor sammen og måske har børn uden at være gift. Man siger så, at de lever i et papirløst forhold.

Den 1. oktober 1989 blev det i Danmark muligt for to personer af samme køn (to mænd eller to kvinder) at indgå registreret partnerskab. I 2013 blev det også lovligt at gifte sig for to mænd eller to kvinder. Mange homoseksuelle har børn, som de fx har adopteret eller fået med en tredje af modsatte køn.

Skilsmissefamilier

Skilsmissefamilier er ikke unormalt i Danmark. Forældrene bor ikke sammen længere. Børnene bor på skift hos forældrene. Der kan være forskellige ordninger. Måske bor børnene hver anden weekend hos den ene forælder og resten af tiden hos den anden. Måske bor de ti dage hos den ene forælder og fire hos den anden.

Single

Enlige voksne, der lever alene, med eller uden børn. Der er mange singler i Danmark. Næsten hver 3. dansker er enlig.

ENLIGE UDEN BØRN / 2015	ENLIGE MED BØRN / 2015
Mænd: 709.510	Mænd: 34.031
Kvinder: 689.499	Kvinder: 151.597

UDEN BØRN / 2016	MED BØRN / 2016
Ægtepar med samme køn: 1.113	Ægtepar med samme køn: 438
Registreret partnerskab: 2.402	Registreret partnerskab: 809

BØRNEOPDRAGELSE

Børn har rettigheder, der skal sikre, at børn bliver behandlet med respekt, og at deres forældre tager ansvar for dem, indtil de fylder 18 år.

Det er forældrenes ansvar, at deres børn:

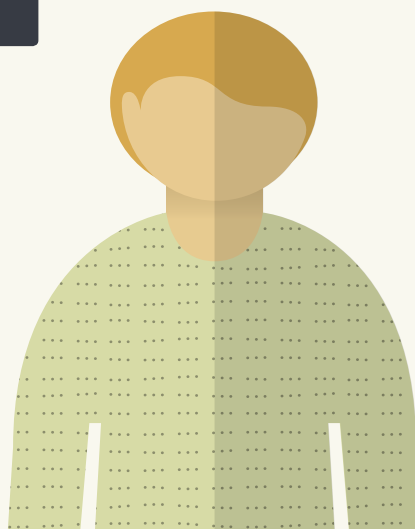
- har et sted at bo, tøj og får mad
- bliver tilset af en læge
- bliver beskyttet mod vold og misbrug. Loven siger, at man ikke må slå børn
- modtager 10 års undervisning på grundskoleniveau. Forældrene skal samarbejde med skolen, så børnene får en god skolegang. Det betyder blandt andet, at det forventes, at forældrene deltager i forældremøder og samtaler mellem lærere og forældre (skole-hjem-samtaler)
- får mulighed for at omgås andre mennesker og får redskaber til at kunne tage del i det danske samfund

Børn har også ytringsfrihed i Danmark, og det er normalt, at de siger deres mening både i skolen og i hjemmet. Forældres dialog og deltagelse i børns liv er afgørende for børnenes deltagelse og bidrag til velfærdssamfundet.

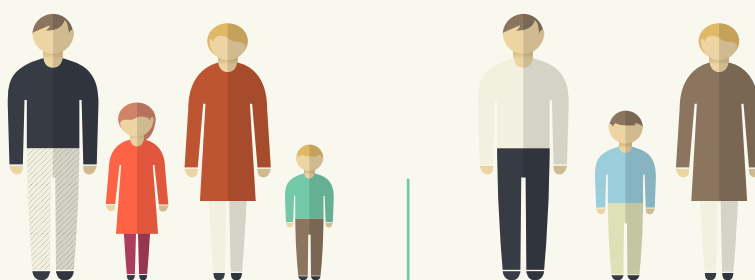

Familietyper i Danmark

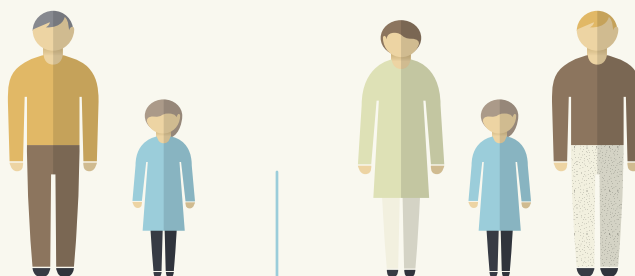
Kernefamilier

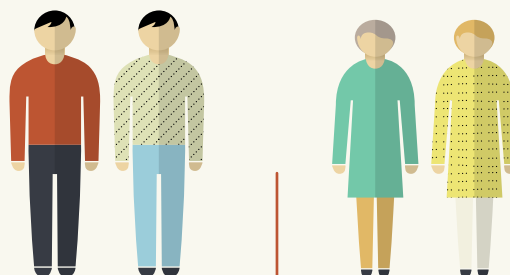
Singler

Skilsmissefamilier

Homoseksuelle

**Hvad må man, og
hvad må man ikke
i forhold til andre?**

**Uge 4
Kultur & omgangsformer
Onsdag**

Tjek på hvad vi må og ikke må, når vi omgås hinanden

VORES KROP ER VORES EGEN

Vi må alle sammen, piger og drenge, kvinder og mænd bestemme over vores egen krop.

Den personlige frihed er ukrænkelig, og det betyder at alle – kvinder, mænd, drenge og piger – har ret til:

- at sige nej til sex eller uønsket berøring - også i ægteskabet
- selv at bestemme, om man vil have børn eller ej. Hvis en kvinde bliver gravid og ikke ønsker at føde barnet, kan hun få en abort inden den 12. uge af graviditeten
- selv at bestemme, om man vil giftes, og om man vil skilles
- at bestemme, hvordan man vil gå klædt, hvordan man vil feste og bevæge sig, både på gaden, på barer og dansesteder

Piger og drenge, kvinder og mænd må ikke og har ikke ret til at:

- udøve vold af nogen art
- berøre andre uden vedkommendes accept og tilladelse
- komme med ubehagelige tilråb

FOR AT BESKYTTE BØRN OG UNGE HAR MAN INDFØRT EN RÆKKE ALDERSGRÆNSER:

13 år

Børn har ret til at arbejde i fritiden uden for hjemmet (efter skoletid), når de er fyldt 13 år.

15 år

Først når man fylder 15 år, må man have et arbejde, der ikke kun er i fritiden. Når man fylder 15 år, kan man komme for retten og straffes med bøde eller fængsel. Det er ulovligt for en voksen at have sex med en person, der er under 15 år.

16 år

Det er forbudt at sælge alkohol til børn under 16 år. Supermarkeder, købmænd og andre handlende (ikke barer og restauranter mm) må gerne sælge alkohol op til 16,5 % til børn og unge, der er fyldt 16 år.

18 år

Når man er fyldt 18 år, har man ret til at:

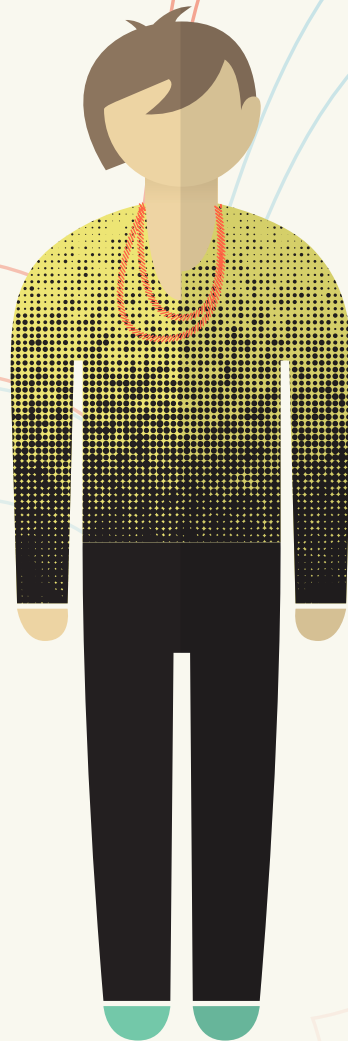
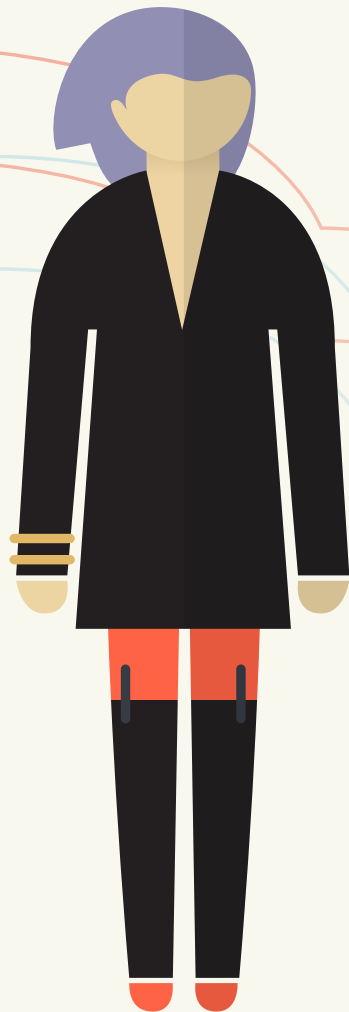
- købe al slags alkohol - også på serveringssteder (også over 16,5 %)
- disponere over egen økonomi - egne penge og en bankkonto, som ingen andre har adgang til
- indgå aftaler, underskrive aftaler - fx banklån
- gifte sig, stemme og modtage økonomisk hjælp under uddannelse (SU = Statens Uddannelsesstøtte)
- tage og have kørekort

24 år

Man skal være fyldt 24 år, før man kan og har ret til at søge om ægtefællesammenføring.

Individets rettigheder

Kvinder, mænd, drenge og piger må ikke:

- Udøve vold
- Røre andre uden tilladelse
- Ytre ubehagelige tilråb

Kvinder, mænd, drenge og piger må:

- Sige ja eller nej til sex eller uønsket berøring
- Bestemme, om man vil giftes, og om man vil skilles
- Bestemme, hvordan man vil gå klædt
- Være nøgen på steder, hvor det er tilladt
- Piger må få en abort inden den 12. uge af graviditeten

**Hvordan ser et år
ud i Danmark
- med skiftende vejr,
højtider og fester?**

**Uge 4
Kultur & omgangsformer
Torsdag**

Tjek på årets gang i Danmark - årstider og særlige begivenheder

VINTER

Vejret: En dansk vinter kan både være blæsende, mørk, regnfuld, snefuld, halvkold og meget kold. Middelttemperaturen om vinteren (dag/nat) er omkring 0,5 °C. Solen går tidligt ned og står sent op. Den korteste dag er omkring syv timer.

Danskerne trækker indenfor om vinteren. Trafikken (biler, busser og tog) kører til tider langsommere, og det er nødvendigt med varmt overtøj, huer og vanter.

Jul: Jul fylder meget i december måned. Her tændes mange lys, og der pyntes op. På mange arbejdspladser holder man julefrokoster, og her drikkes ofte øl og snaps. Juleaftensdag og 1. og 2. juledag efter juleaften og 1. januar er helligdage (Jesu fødsel 25. december). Her holder de fleste mennesker fri. Alle skolebørn har juleferie i cirka to uger.

Nytårsaften: Den 31. december, årets sidste aften, fejres med god mad og fyrværkeri, og mange steder drikker man alkohol natten igennem.

Vinterferie: Skolerne holder vinterferie enten i uge 6, 7 eller 8 (midt februar). Mange forældre holder ferie med deres børn.

Fastelavn: Syv uger før påskedag er det fastelavn i Danmark. Børn klæder sig ud og slår katten af tønden (de slår på en tønde, ofte fyldt med slik, for at kære ham eller hende, der slår tønden ned).

8. marts: Kvindernes internationale kampdag bliver fejret med konferencer og markeringer af kvinders udfordringer og fremskridt.

FORÅR

Vejret: Vejret kan være meget omskifteligt. Fra sne og kold blæst i april til varme dage i marts. Dagene bliver lysere. Når planter og træer springer ud, kommer danskerne også ud. Mange tager i skoven for at nyde foråret.

Påske: Skærtorsdag, langfredag, påskedag og 2. påskedag. Jesu død og genopstandelse. Til påske holdes påskefrokost, ofte med alkohol, sild og æg. Påskedagene er helligdage og mange holder fri i påsken.

1. maj: Arbejdernes internationale kampdag. Fredelige forsamlinger med taler om arbejderes vilkår.

5. maj: Danmarks befrielse (1945 efter besættelse under 2. verdenskrig).

Kristi Himmelfart: 40 dage efter påske. Fejring af Jesu opstigning til himlen. Kristi Himmelfart er en helligdag og en fridag for mange.

Pinse: 50 dage efter påske. Fejring af at Helligånden kom til jorden. Pinse er en helligdag og en fridag for mange.

Grundlovsdag 5. juni: Det tætteste vi kommer en nationaldag i Danmark. Dagen markerer indførelsen af Grundloven den 5. juni 1849 og dermed skiftet fra enevælde til demokrati.

Store bededag: Fire fredage efter påske. En særlig dansk helligdag, der fejres med varme hveder (hvedebrød) aftenen inden. Mange har også fri denne dag.

SOMMER

Vejret: Nu er det lyst og varmere, men danske sommerdage kan også være kølige med en middeltemperatur på 16 °C. Solen går sent ned og står tidligt op. Årets længste dag den 21. juni er omkring 17 timer. Danskerne er meget ude, og de har ikke så meget tøj på. Mange bærer korte shorts og nederdele, nedringede toppe og bare maver. I parker og på strande kan kvinder være topløse. Til fester og koncerter, både privat og offentligt, drikkes alkohol. Skolebørn har seks ugers sommerferie.

Sankt Hans aften: Den 23. juni fejrer danskerne midsommeren (midt på sommeren) med bål og sang i parker og på strand.

EFTERÅR

Vejret: Det bliver køligere og mere blæsende. Dagene bliver kortere. Bladene falder af træerne. Når bladene skifter farve, tager mange mennesker i skoven. Danskerne opholder sig mere og mere indendørs.

Efterårsferie: Skolerne holder en uges efterårsferie i uge 42 eller 43.

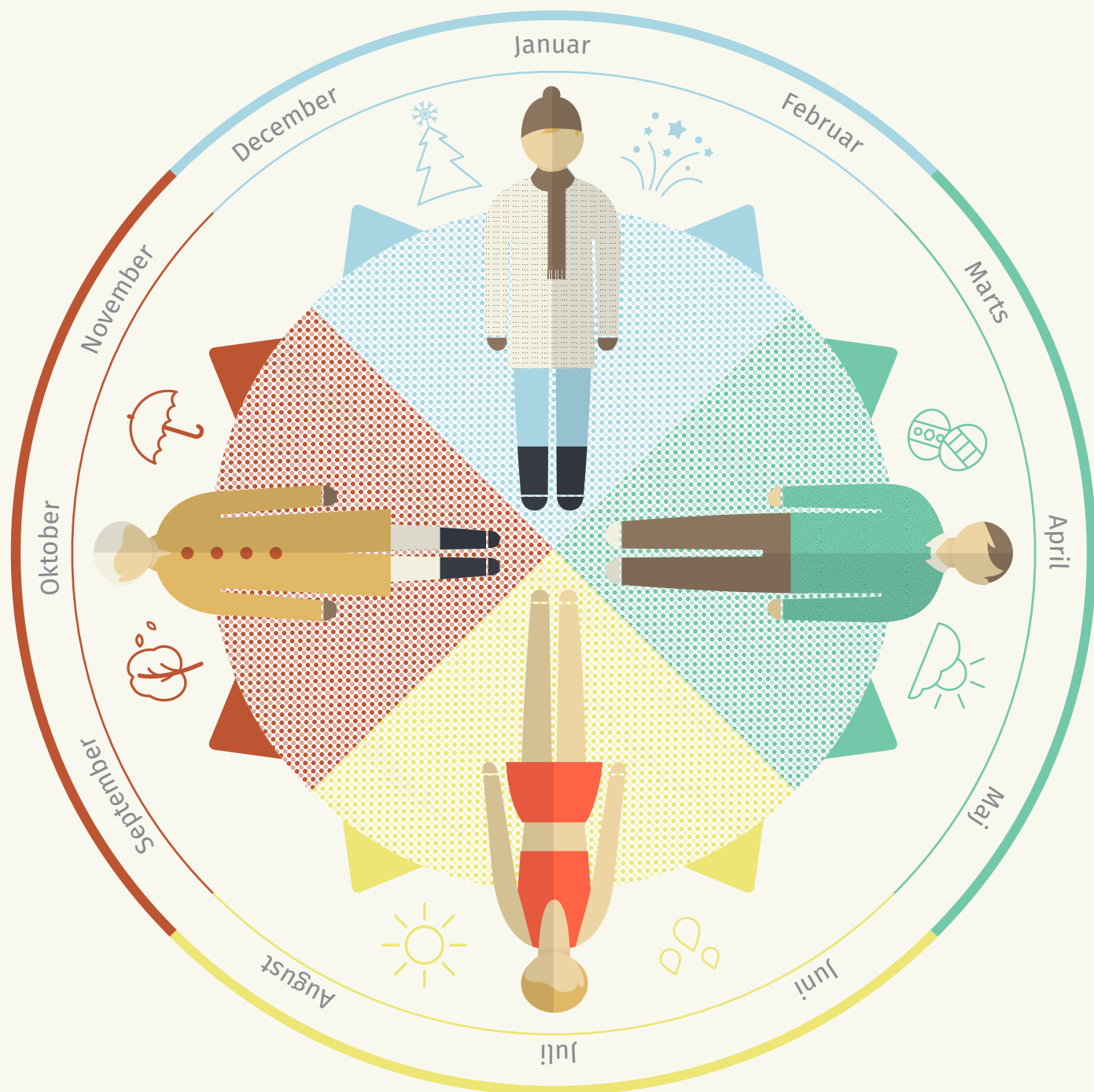

Halloween: Den 31. oktober er den amerikanske udgave af den kristne Allehelgen (første søndag i november), hvor man mindes de døde. Halloween fejres i stigende grad i Danmark. Børn klæder sig uhyggeligt ud og går fra dør til dør. Når døren åbnes, siger de: "Slik eller ballade," og mange er klar med slik til børnene.

Fødselsdage: I Danmark er det almindeligt at fejre både voksne og børns fødselsdage. Børn, der går i skole og børnehave, har ofte slik, kage eller frugt med til deres klassekammerater på deres fødselsdag. Nogle inviterer også deres kammerater hjem på deres fødselsdag. Fødselsdage betyder meget for de fleste, og det er derfor respektfuldt at deltage i festligholdelsen, når man er inviteret. Særlige fødselsdage er når man fylder 18 år (så er man myndig), og "runde" fødselsdage: 20, 30, 40, 50 osv, og derudover er 75 år også en særlig fødselsdag.

Årets gang i Danmark

**Hvordan var det
nu, det var?**

**Uge 4
Kultur & omgangsformer
Fredag**

Q	Quiz til Uge 4	Rigtig	Forkert
1	Et velfærdssamfund sikrer, at alle har lige ret til hjælp, når man ikke kan klare sig selv.		
2	I Danmark betaler du kun skat, hvis du tjener over 20.000 kr. om måneden.		
3	Vacciner mod alvorlige sygdomme til børn koster 500 kroner pr. vaccine.		
4	Dagplejen, vuggestuen og børnehaven forbereder børnene til skolen.		
5	Det forventes, at forældrene samarbejder med lærerne.		
6	I Danmark bor børnene altid hos moderen, når forældrene bliver skilt.		
7	I Danmark er det normalt at leve sammen uden at være gift.		
8	I Danmark må homoseksuelle ikke gifte sig eller få børn.		
9	I Danmark har alle ret til at sige nej til sex eller uønsket berøring..		
10	I Danmark har alle ret til selv at bestemme, hvordan de vil gå klædt.		
11	I Danmark kan man komme for retten og straffes med bøde eller fængsel, når man er fyldt 12 år.		
12	I Danmark må man gerne drikke alkohol på gaden.		
13	I Danmark må du ikke drikke alkohol, før du er 18 år.		
14	Man skal være fyldt 24 år, før man kan og har ret til at søge om ægtefællesammenføring.		

Fjerde mail fra Aisha

Kære kusine

Så er det blevet vinter igen. Man kan slet ikke forestille sig vinterens mørke, blæst og kulde, før man oplever det, det er så voldsomt. Men her omkring jul mildnes det med lys og hygge. Der bliver pyntet overalt, og man hænger smukke juledekorationer med lys i hen over de travleste butiksgader.

Vi er inviteret til mange julefejring. Hos dagplejemor Lise er der æbleskiver og juleklip. På skolen skal vi til julefest. Basim går og øver en sød lille sang, som de skal synge for os henne på skolen. I fodboldklubben er der også æbleskiver, og både på sprogcentret og på plejehjemmet, hvor jeg er i praktik, er jeg inviteret til julefrokost. Og jeg skal da lige love for, at julefrokoster fylder i gaderne her i december. Mange drikker sig fulde. Alkohol er i den grad en del af den danske og vestlige kultur, jeg vidste det jo godt, inden vi kom hertil. Men det er alligevel vildt at mærke forskellen mellem de stille mørke vinteraftener, hvor alle holder sig indendørs og så nu. December byder i det hele taget på masser af traditioner, og jeg fornemmer, at danskerne generelt elsker december, ikke mindst børnene.

Jeg er stadig meget glad for min praktikplads på plejehjemmet, og det går faktisk godt med at forstå både kollegerne og de ældre. Det er gået op for mig, at det mest almindelige her i Danmark er, at ældre mennesker bor for sig selv eller på plejehjem. Det er bare en af de mange forskelle, der hele tiden dukker op i min hverdag. Men nu hvor vi har været i byen i snart et år, har jeg efterhånden fået en god fornemmelse for, hvordan livet leves her. Det vildeste jeg har oplevet, var en dag vi tog ind til byen. Pludselig fyldtes gaderne af et optog af lastbiler og gående mennesker i meget lidt og meget udfordrende tøj. De spillede høj musik og dansede. Mange mænd var klædt ud som damer med højhælede sko, sminke og dybe udskæringer, de havde virkelig gjort sig umage. Det viste sig at være årets Gay Pride. Det var noget chokerende, men det gjorde indtryk på mig at se, hvordan alle har lov til at være sig selv, og at de tør vise det på åben gade.

På både sprogcentret og i asylcenteret lærer man om lovene i Danmark. Der er rigtig mange, og det kan være svært at huske det hele, men grundlæggende har jeg forstået værdien i, at alle her i landet har lige rettigheder, også børn og kvinder. Det blev sagt til os igen og igen, at her må man ikke slå børn, og her har alle kvinder ret til selv at bestemme.

I det hele taget er samfundet så anderledes bygget op end hjemme. Alle betaler skat af deres indtægt, og selv os, der får penge fra kommunen, betaler skat. På en måde kan man sige, at alle betaler til alle. Til gengæld synes jeg, at det kan være svært at finde ud af, hvad der forventes af os. For eksempel siger lærerne på Basims skole, at det er vigtigt for Basim, at vi hjælper ham med skolearbejdet og kommer til alle fester og møder på skolen. Det er svært, du ved jo, hvor genert jeg kan blive, men jeg vil jo gerne hjælpe Basim, så vi deltager selvfølgelig, og det bliver også lettere og lettere. Noget andet, jeg skulle vænne mig til, er, at danskerne går meget op i tid og i at komme til tiden. Alle aftaler skriver de ind i deres kalender, og hvis man er inviteret til middag klokken 19, forventer de, at man kommer klokken 19 og ikke en halv time før eller efter.

Kære kusine, nu er det tid til at lave aftensmad, hils familien, og jeg glæder mig til at læse nyt fra dig igen.

Kærlig hilsen Aisha ;-)

